Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

RAPPORT VAN BEVINDINGEN KWALITEITSONDERZOEK

Schakelklas eerste opvang

Plaats	:	Rotterdam
BRIN nummer	:	18GY|C2
Onderzoeksnummer	:	270539
Datum onderzoek	:	14 januari 2014
Datum vaststelling	:	23 april 2014

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING 5
2 BEVINDINGEN 7
3 TOEZICHTARRANGEMENT 14

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 14 januari 2014 een onderzoek uitgevoerd op de Schakelklas eerste opvang naar aspecten van de kwaliteit van het onderwijs en de naleving van wet- en regelgeving. De aanleiding voor dit onderzoek was het volgende. De inspectie heeft tot op heden nog geen onderzoek uitgevoerd. Om de kwaliteit van de school te bepalen vast te stellen is daarom een kwaliteitsonderzoek noodzakelijk.

Onderzoeksopzet

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Een controle van de aanwezigheid van de schoolgids en het schoolplan bij de inspectie.
- Een toets op de aanwezigheid van informatie over enkele wettelijke verplichte onderdelen in de schoolgids en het schoolplan.
- Een controle op de onderwijstijd die de school heeft gepland.
- Onderzoek en analyse van jaardocumenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.
    - Onderzoek en analyse van jaardocumenten en gegevens over de school
      die bij de inspectie aanwezig zijn.
- Schoolbezoek, waarbij in een aantal groepen de onderwijspraktijk is geobserveerd door het bijwonen van lessen Nederlandse taal en rekenen en wiskunde. Deze lesbezoeken vonden plaats in de groepen N1,N2,N3 en N4
- Gesprekken met de directie en de intern begeleiders over de kwaliteit van de indicatoren.
- Een gesprek met leerlingen en leraren.
- Een eindgesprek met de directie en een vertegenwoordiging van het bestuur.

Tijdens het onderzoek beoordeelde de inspectie indicatoren van de volgende aspecten: opbrengsten, leerstofaanbod, onderwijstijd, schoolklimaat, didactisch handelen van leraren, afstemming van het onderwijs op de verschillen in ontwikkeling tussen leerlingen, zorg en begeleiding en de kwaliteitszorg.

Toezichtkader

De inspectie heeft zich bij haar onderzoek onder andere gebaseerd op het Toezichtkader po/vo 2012 en de notitie Analyse en waarderingen van opbrengsten primair onderwijs. Beide documenten zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek naar de onderwijskwaliteit en de wettelijke vereisten. Dit wordt gevolgd door een beschouwing waarin het oordeel van de inspectie wordt toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven. Hoofdstuk 3 geeft het toezichtarrangement weer.

2 BEVINDINGEN

2.1 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabellen vermeldt de inspectie welke indicatoren in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader primair onderwijs 2012. Indicatoren die bij een kwaliteitsonderzoek de doorslag geven of een school (zeer) zwak is, de zogeheten normindicatoren, zijn gemarkeerd met een asterisk. Voor een overzicht van alle normindicatoren zie het Toezichtkader po/vo 2012 op www.onderwijsinspectie.nl. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:
1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

In verband met het programmatisch handhaven heeft de inspectie daarnaast enkele controles uitgevoerd op bepaalde wettelijke voorschriften. Of de school wel of niet voldoet aan deze wettelijke vereisten wordt tot uitdrukking gebracht met de score 'ja' of 'nee'.

Opbrengsten		1	2	3	4	5
1.4	Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ontwikkelen zich naar hun mogelijkheden.					•
1.5	De sociale competenties van de leerlingen liggen op een niveau dat mag worden verwacht.					•

Leerstofaanbod		1	2	3	4
2.1*	(Nieuwkomers) De aangeboden leerinhouden voor Nederlandse taal en rekenen en wiskunde zijn gerelateerd aan de kerndoelen.			•	
2.2*	De leerinhouden voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.			•	
2.4*	De school met een substantieel aantal leerlingen met een leerlinggewicht biedt bij Nederlandse taal leerinhouden aan die passen bij de onderwijsbehoeften van leerlingen met een taalachterstand.			•	
2.5	De school heeft een specifiek aanbod om sociale competenties te ontwikkelen.			•	

Tijd		1	2	3	4
3.1	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.			•	

Schoolklimaat		1	2	3	4
4.7	Het personeel van de school zorgt ervoor dat de leerlingen op een respectvolle manier met elkaar en anderen omgaan.			•	

Afstemming		1	2	3	4
6.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	
6.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	
6.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			•	

Begeleiding		1	2	3	4
7.1*	De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.			•	
7.2	De leraren volgen en analyseren systematisch de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen.			•	

Begeleiding		1	2	3	4
7.3	(SBO) De school stelt bij plaatsing voor iedere leerling een ontwikkelingsperspectief vast.			•	
7.4	(SBO) De school volgt of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzen.			•	
7.6	De school maakt beredeneerde afwegingen bij de doorstroom van leerlingen binnen de school.			•	

Zorg		1	2	3	4
8.1	De school signaleert vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben.			•	
8.3*	De school voert de zorg planmatig uit.			•	
8.5	De school zoekt structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingniveau haar eigen kerntaak overschrijden.			•	

Kwaliteitszorg		1	2	3	4
9.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			•	
9.2	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen.			•	
9.4	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			•	

Wet- en regelgeving		Ja	Nee
NT1A	De inspectie is in het bezit gesteld van de geldende schoolgids (art. 16, lid 2 en 3, WPO).	•	
NT2A	De inspectie is in het bezit gesteld van het geldende schoolplan (art. 16, lid 1 en 3, WPO).	•	
NT3A	De inspectie is in het bezit gesteld van het geldende zorgplan (art. 19, lid 3, WPO).	•	
NT4A	Er is voldoende onderwijstijd geprogrammeerd om te kunnen voldoen aan de daarvoor gestelde minima (art. 8, lid 7 onder b, WPO).	•	
NT4B	Er is maximaal zevenmaal een onvolledige schoolweek geprogrammeerd voor de groepen 3 t/m 8 (artikel 8, lid 7 onder b, WPO).	•	

2.2 Beschouwing

Algemeen beeld
Het onderwijs op de Schakelklassen eerste opvang is van voldoende kwaliteit. Alle onderzochte aspecten (onderwijsleerproces, begeleiding, zorg en de kwaliteitszorg) zijn als voldoende beoordeeld. De organisatie van het onderwijs is helder opgezet en is gericht op de voorbereiding van de leerling op een plaats in het primair - of voortgezet onderwijs. Het onderwijs is voor de leerlingen van in- tot uitstroom gepland. Het lukt leraren om leerlingen binnen één jaar het Nederlands te leren spreken, lezen en schrijven. Naast het aanleren van de Nederlandse taal hebben leraren ook aandacht voor het welzijn van de leerlingen. De Schakelklassen eerste opvang is in 2006 gestart, administratief ondergebracht bij de OBS De Kameleon en telt vijf groepen met in totaal 70 leerlingen. De directeur geeft ook leiding aan OBS De kameleon.

Hieronder volgt een toelichting op het oordeel.

Toelichting

Opbrengsten
De Inspectie van het Onderwijs beoordeelt op dit moment nog niet of de leerresultaten van de leerlingen in lijn zijn met de ontwikkelingsperspectieven van de leerlingen. Zij beoordeelt derhalve niet of de leerlingen zich ontwikkelen conform hun mogelijkheden. Wel heeft de inspectie de ontwikkelingsperspectieven van een aantal leerlingen bestudeerd en lijkt met betrekking tot de ontwikkeling van deze leerlingen de uitspraak gerechtvaardigd dat zij zich ontwikkelen in overeenstemming met hun mogelijkheden. Gezien de beperktheid van de analyse kunnen echter geen stevige uitspraken worden gedaan. Hoewel de Schakelklas eerste opvang een landelijk genormeerd instrument om de sociale competenties te meten afneemt, beoordeelt de inspectie het niveau van de sociale competenties niet (indicator 1.5). De toets is namelijk niet genormeerd voor de specifieke groep nieuwkomers.

Het leerstofaanbod en schoolklimaat
Het leerstofaanbod van taal-en rekenen is gerelateerd aan de kerndoelen. Taal en rekenen worden ook tot en met het niveau van leerjaar 8 verzorgd bij leerlingen, die daarvoor in aanmerking komen. In het taalprogramma is een substantiële plaats ingeruimd voor de ontwikkeling van de spreek- en luistervaardigheid van leerlingen. In de bezochte lessen kwam de interactie tussen leraar en leerlingen en tussen leerlingen onderling goed uit de verf. Bij

het aanbod van taal en rekenen gaan leraren uit van het niveau van de leerling. De schakelklassen eerste opvang heeft ook een aanbod voor de sociale competenties. Met dit aanbod worden leerlingen in de gelegenheid gesteld om hun sociale vaardigheden te oefenen en leren ze hoe zij zich kunnen redden op en buiten de school. Over het schoolklimaat constateert de inspectie dat leraren ervoor zorgen dat de leerlingen elkaar accepteren en vriendelijk met elkaar omgaan. Dit is noodzakelijk, omdat de Schakelklassen eerste opvang leerlingen heeft, die qua taal, cultuur en leefomstandigheden sterk van elkaar verschillen. Het lukt leraren om een ontspannen sfeer te creëren in de les. Zij stimuleren het zelfvertrouwen van leerlingen en tonen ook zelf in gedrag en taalgebruik respect voor de leerlingen. De leerlingen hebben in het gesprek met de inspectie aangegeven dat zij zich veilig voelen in de school en ruimte krijgen om hun emoties te uiten. Leraren maken tijd om naar de leerlingen te luisteren en zorgen voor een veilige en taalrijke omgeving.

Didactisch handelen en afstemming
Het didactisch handelen van leraren en de afstemming van het onderwijs op verschillen in ontwikkeling tussen leerlingen zijn voldoende. In de bezochte lessen bleek dat leraren over voldoende didactische vaardigheden beschikken. Ze geven met woord en gebaar uitleg en door de wijze van uitleggen lukt het om de leerlingen te boeien en uit te nodigen tot een actieve deelname aan de les. In alle lessen heerst er een taakgerichte sfeer. De leraar moet bij de uitleg rekening houden met de verschillende taalniveau en moedertaal van de leerlingen. Hoewel dat geen eenvoudige opdracht is, lukt het alle leraren om de leerlingen actief te betrekken bij de les. Leerlingen met hetzelfde taalniveau zitten daarom zoveel mogelijk in één groep. Elke groep is onderverdeeld in drie niveaugroepen. Tweemaal per jaar maken leerlingen een landelijk genormeerde toets voor taal en rekenen. Op grond van de resultaten worden leerlingen in de niveaugroep geplaatst die bij hun onderwijsbehoeften past. Vervolgens legt de leraar in het groepsplan vast hoe de instructie en verwerking van het aanbod afgestemd zal worden op de onderwijsbehoeften van de leerling. Leerlingen hebben in het gesprek met inspectie aangegeven dat zij op verschillende niveaus werken en in de gelegenheid worden gesteld om versneld door het programma te gaan. De directie heeft voor het didactisch handelen van leraren en de afstemming van het onderwijs op de verschillen in ontwikkeling tussen leerlingen schoolbrede afspraken met het team gemaakt.

Begeleiding en zorg
Voor de begeleiding van leerlingen gebruikt de Schakelklassen eerste opvang een landelijk genormeerd systeem voor technisch lezen, spelling, woordenschat (actief en passief), begrijpend lezen rekenen en een volgsysteem voor de

sociaal-emotionele ontwikkeling. Tijdens de lesbezoeken bleek dat leraren de ontwikkeling van leerlingen in voldoende mate systematisch volgen en de resultaten van taal en rekenen analyseren. Hierdoor zijn leraren op de hoogte van welke onderdelen van taal en rekenen leerlingen wel of niet beheersen en kunnen zij specifieke achterstanden of leerbelemmeringen tijdig signaleren. Uit de groepsadministratie blijkt verder dat leraren conclusies trekken uit de foutenanalyses en de afstemming van het onderwijs op grond daarvan plannen. Ook is er een vastgesteld ontwikkelingsperspectief voor elke leerling, dat om de tien weken wordt geëvalueerd. Leraren gaan na of leerlingen zich volgens het vastgestelde ontwikkelingsperspectief ontwikkelen. Ze maken naar aanleiding van de prestaties van leerlingen beredeneerde keuzes voor de instructie en verwerking van het aanbod. Ook het uitstroomniveau en de geplande tussendoelen worden naar aanleiding van de evaluatie aangepast.
Op het gebied van de zorg gaan de Schakelklassen eerste opvang zorgvuldig en systematisch te werk. Leraren signaleren samen met intern begeleiders welke leerlingen extra zorg nodig hebben. Zij brengen middels analyses de aard van de zorg in kaart. De planmatige zorg is voldoende. De intern begeleiders en leraren analyseren de verzamelde gegevens van de leerlingen en stellen op grond hiervan het handelingsplan op. De bestudeerde handelingsplannen zijn concreet en worden consequent geëvalueerd. Het zorgtraject wordt dan, indien nodig, bijgesteld. De Schakelklassen eerste opvang maakt voor leerlingen die daarvoor in aanmerking komen gebruik van externe zorgfaciliteiten, zoals: orthopedagoog, psycholoog, maatschappelijk werker, GGD e.a.

Kwaliteitszorg
De Schakelklassen eerste opvang is op de hoogte van de kenmerken en onderwijsbehoeften van haar leerlingen. Bij de inschrijving van de leerling is er een uitgebreide intakegesprek met de ouders of verzorgers. Tijdens dit gesprek worden de kenmerken van de leerling en de ouders of verzorgers vastgelegd. Hierna worden het taalniveau en rekenniveau bepaald. Op basis van deze gegevens richt de leraar het onderwijs voor de leerling in. De Schakelklassen eerste opvang evalueert de resultaten van haar leerlingen. Tweemaal per jaar brengen leraren het taal- en rekenniveau van de leerlingen in kaart. Daarnaast wordt met toetsen van de methoden en observaties van de leraar nagegaan of de leerlingen vooruit zijn gegaan en in hoeverre het uitgezette leertraject voor de leerlingen op koers ligt. De directie heeft naar aanleiding van analyses concrete verbeteractiviteiten voor de Schakelklassen eerste opvang in het jaarplan van de school opgenomen. Lopende activiteiten zijn de soepele overgang van schakelklas naar reguliere groep en het invoeren van een leerlijn begrijpend luisteren en lezen. De bedoeling is om deze leerlijn te integreren in

het ontwikkelingsperspectief. Leraren worden geschoold om het onderwijs in de Schakelklassen eerste opvang zo goed mogelijk te verzorgen.

3 TOEZICHTARRANGEMENT

Kwaliteit
De Inspectie van het Onderwijs kent aan de Schakelklas eerste opvang het basisarrangement toe. Dit betekent dat de inspectie op dit moment geen reden heeft om het toezicht te intensiveren.

Naleving
De inspectie concludeert tevens dat er geen tekortkomingen zijn in de naleving van de wettelijke voorschriften die zijn gecontroleerd.